

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Марченко Галини Віталіївни «Розвиток медіаосвіти майбутніх учителів початкової школи в університетах України (90-ті роки ХХ ст. – початок ХХІ ст.), поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дисертації обумовлена модернізаційними процесами у сфері освіти України, зміною вимог до професійної діяльності сучасних педагогів в умовах інформаційного суспільства. Створення безпечного інформаційного середовища та формування медіаграмотності підростаючого покоління є важливими завданнями кожної держави. Звідси виникає необхідність упровадження медіаосвіти для кваліфікованої підготовки майбутніх учителів початкової школи у закладах вищої освіти України.

В Україні діє низка законів і нормативно-правових актів, які спрямовані на розвиток медіаосвіти в закладах освіти: Конституція України (1996 р.), Закони України «Про інформацію» (1992 р.), «Про освіту» (2017 р.), «Про національну програму інформатизації» (1998 р.), Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні (2013 р.), Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (2016 р.) та ін.

Варто відзначити, що у Концепції «Нова українська школа» (2016 р.) однією з десяти ключових компетентностей визначено інформаційно-цифрову; в Державному стандарті початкової загальної освіти (2018 р.) та Типовій освітній програмі для 1–2 класів (2018 р., за ред. О. Савченко) вперше в курс мовно-літературної освітньої галузі введено змістову лінію «Досліджуємо медіа», яка передбачає формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти.

Актуальність дослідження посилюється також низкою суперечностей між:

– підвищеними вимогами до рівня підготовки майбутніх учителів початкової школи, здатних ефективно працювати в умовах медіаінформаційного простору, та системою їх професійної підготовки;

– потребою вдосконалення професійної компетентності вчителів початкової школи відповідно до сучасних вимог та недостатнім рівнем теоретичного обґрунтування основ медіаосвіти і методичного забезпечення цього процесу;

– об'єктивною необхідністю цілісного аналізу вітчизняного досвіду щодо розвитку медіаосвіти майбутніх учителів початкової школи і відсутністю його системного вивчення й узагальнення у наукових дослідженнях.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконане відповідно до комплексної теми науково-дослідної роботи кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління Житомирського державного університету імені Івана Франка «Становлення та розвиток освіти та виховання в різні історичні періоди»

(державний реєстраційний номер 0110U002112). Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 3 від 26. 10. 2018 р.).

Достовірність та обґрунтованість одержаних результатів досягнута дисертанткою завдяки використанню значної кількості наукових джерел (249 найменувань, з яких 44 – іноземною мовою), здійсненню ґрунтовного аналізу об'єкта і предмета дослідження на загальнофілософському, загальнонауковому та конкретно-науковому рівнях; активній апробації отриманих результатів на наукових заходах різних рівнів (12 міжнародних та 2 всеукраїнських конференціях, 3 науково-методологічних семінарах), якісному представленню результатів дослідження у наукових періодичних виданнях (16 публікацій, з яких 14 – одноосібних); вибору взаємодоповнюючих методів для прогностичного обґрунтування перспектив розвитку системи медіаосвіти майбутніх учителів початкової школи в університетах.

Ступінь новизни основних результатів дисертації полягає в тому, що дисертація є першим у історико-педагогічній науці дослідженням, присвяченим вивченню проблеми розвитку медіаосвіти майбутніх учителів початкової школи в університетах України (90-ті роки ХХ ст. – початок ХХІ ст.). Винесені автором на захист концептуальні положення мають наукову новизну, теоретичне і практичне значення. Дисертаційна робота Галини Марченко виконана самостійно, містить наукові положення та нові науково обґрунтовані теоретичні результати, що мають істотне значення для галузі 01 Освіта/Педагогіка.

Зокрема, здобувачкою *уперше* на основі наукового аналізу джерельної бази досліджуваної проблеми здійснено цілісний історико-педагогічний аналіз особливостей становлення і розвитку медіаосвіти майбутніх учителів початкової школи в університетах України; обґрунтовано періодизацію розвитку медіаосвіти майбутніх учителів початкової школи у 90-ті роки ХХ – на початку ХХІ століття; узагальнено основні події з історії розвитку медіаосвіти у 90 – ті роки ХХ – на початку ХХІ століття; виокремлено та охарактеризовано тенденції розвитку медіаосвіти майбутніх учителів початкової школи в університетах України (90-ті роки ХХ – початок ХХІ ст.), виокремлено критерії (мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний та креативний), показники та подано характеристику рівнів розвитку медіаграмотності майбутніх учителів початкової школи (базовий, конструктивний та креативний).

Удосконалено історико-педагогічні знання щодо особливостей розвитку медіаосвіти майбутніх учителів початкових класів в університетах України (90-ті роки ХХ ст. – початок ХХІ ст.), уточнено поняття «розвиток», «медіаосвіта», «майбутній учитель початкової школи», «медіаосвіта майбутнього учителя початкової школи», «професійна підготовка», «медіаграмотність» тощо.

Подальшого розвитку набули наукові знання про тенденції розвитку медіаосвіти майбутніх учителів початкової школи в університетах України у процесі професійної підготовки.

Практична цінність результатів дослідження полягає в тому, що обґрунтовані в ньому теоретичні положення можуть бути використані у процесі написання монографій і статей, наукових праць з історії педагогіки, історії розвитку медіаосвіти в Україні. Окрім того, результати дослідження можуть бути використані викладачами закладів вищої освіти у процесі розроблення спецкурсів з проблем розвитку медіаосвіти та медіаграмотності для комплексної підготовки майбутніх учителів початкової школи або під час написання підручників, розробки лекційних курсів, методичних матеріалів; у системі післядипломної освіти та вчителями закладів загальної середньої освіти під час організації освітнього процесу в початковій школі.

Наукові праці, які відображають результати дисертації. Дисертанткою підготовлено й опубліковано 16 наукових праць (14 одноосібних), з яких 7 статей (1 – у співавторстві) у вітчизняних фахових виданнях, 1 – у періодичному науковому виданні іншої держави (Польща), 8 – у збірниках праць та матеріалів наукових конференцій. Опубліковані праці повністю відображають основні положення кожного з розділів дисертації.

Апробація основних результатів дослідження. Теоретичні положення й основні результати дослідження оприлюднювалися на 17 наукових заходах, зокрема, науково-практичних конференціях:

– *міжнародних*: «Науково-педагогічні школи: проблеми, здобутки та перспективи розвитку» (Житомир, 2018, очна), «Актуальні проблеми в системі вищої освіти: теоретико-методологічні і прикладні аспекти» (Бар, 2019, заочна), «Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні» (Житомир, 2019, очна), «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» (Київ, 2019, заочна), «Теоретичні і методичні засади розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців в умовах освітніх змін» (Бар, 2020, заочна), «Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути» (Київ, 2020, заочна), «Соціально-психологічні проблеми суспільства» (Київ, 2021, заочна), «Теорія і практика професійної підготовки майбутніх фахівців до інноваційної діяльності» (Житомир, 2021, очна), «Актуальні проблеми збереження національної ідентичності освітньої системи України в контексті євроінтеграційних процесів» (Бар, 2022, заочна), «Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи» (Суми, 2022, заочна), «Підвищення професіоналізму фахівця засобами інноваційних педагогічних технологій» (Житомир, 2022, очна), «Цифрова трансформація та диджитал технології для сталого розвитку всіх галузей сучасної освіти, науки і практики» (Ломжа, Польща, 2023, заочна);

– *всукраїнських*: «Формування громадянської культури в Новій українській школі: традиційні та інноваційні практики» (Суми, 2019, заочна), «Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій» (Глухів, 2021, заочна);

– *науково-методологічних семінарах*: «Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку» (Київ, 2019, очна), «Цифрові відкриті системи у розвитку інформаційно-дослідницької компетентності аспірантів і молодих учених» (Житомир, 2019,

очна), «Медіаграмотність як складова інформаційно-цифрової компетентності педагога» (Київ, 2021, заочна).

Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення. Структура дисертації ретельно продумана, логічно побудована, складається зі вступу, трьох розділів, кожен з яких характеризує певні аспекти проблеми розвитку медіаосвіти майбутніх учителів початкової школи в університетах України, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 267 сторінок, основний текст дисертації викладено на 209 сторінках. Текст ілюстрований 7 таблицями та 3 рисунками, містить 5 додатків.

Дисертація виконана грамотною українською мовою, науковим стилем викладення матеріалу, що характеризується точністю, логічністю, лаконічністю, зрозумілістю, зв'язаністю, цілісністю і завершеністю визначень і сформульованих думок.

Дисертаційна робота Галини Марченко за рівнем наукової новизни, систематизації матеріалу, висновками та пропозиціями є завершеним, самостійно виконаним науковим дослідженням. Зміст дисертації відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Робота виконана в межах заявлених теми, мети й завдань, а визначені й охарактеризовані етапи, тенденції та перспективи розвитку медіаосвіти майбутніх учителів початкової школи в університетах України є значним внеском в історію вітчизняної педагогіки.

Таким чином, зміст, структура, оформлення та кількість публікацій здобувачки відповідають наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та пунктам 6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова КМУ № 44 від 12.01.2022 р.).

Дані про відсутність текстових запозичень і порушень академічної доброчесності. Дисертаційну роботу перевірено на наявність плагіату програмним засобом «StrikePlagiarism» в Інформаційному навчально-виробничому центрі Житомирського державного університету імені Івана Франка. Результати перевірки показали 14,3% текстових запозичень.

Виявлені в роботі запозичення не мають ознак плагіату і є правомірними. Під час перевірки посилань знайдено окремі збіги з власними публікаціями, термінологією та посиланнями на літературу.

Наукова робота Галини Марченко є результатом самостійних досліджень здобувачки, відзначається змістовністю, обґрунтованістю ключових позицій, не містить елементів запозичень без посилання на джерело та відповідає принципам академічної доброчесності.

Висновок. На підставі розгляду дисертації, наукових публікацій, у яких висвітлено основні результати наукового дослідження, та з урахуванням результатів фахового семінару кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління Житомирського державного університету

імені Івана Франка визначено, що дисертація Галини Марченко є завершеним науковим дослідженням, має нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати в галузі освіти, що сприяють формуванню медіакомпетентності майбутніх учителів початкової школи в закладах вищої освіти та розвитку системи медіаосвіти у цілому.

Дисертація Галини Марченко «Розвиток медіаосвіти майбутніх учителів початкової школи в університетах України (90-ті роки ХХ ст. – початок ХХІ ст.)» відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та пунктам 6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова КМУ № 44 від 12.01.2022 р.) та рекомендується для подання до розгляду і захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуюча:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувачка кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та управління
Житомирського державного
університету імені Івана Франка

Олена АНТОНОВА

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ:
Начальник відділу кадрів Житомирського
державного університету
імені Івана ФРАНКА

Модришова